

ประโยค ๑ - ๒

และเปรียญตรี ปีที่ ๑ - ๒

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๑๓

แปล โดยพยัญชนะ

๑. โส (สิริคุตโต) ตสฺมี ทฺวินฺนํ เกหํ อนุตเร อุทโต ทิฆํ อวาภูํ ขนาเปตฺวา
 คุถกถสฺส ปุราเปสิ พหิอวาภู ทฺวิสุ ปริยนฺเตสุ ขานุกเก โกฏฐาเปตฺวา เตสุ รชชฺโย
 พนฺธาเปตฺวา อาสนานํ อุปริมปาเท อวาภูสฺส ปุริมปสฺส ฐปาเปตฺวา ปจฺฉิมปาเท รชชฺเยสุ
 ฐปาเปสิ เอวํ นิสินฺนกาเลเยว อวฺสิรา ปตฺติสฺสนตฺติ มณฺญมาโน ยถา อวาภู น ปญฺญาตติ
 เอวํ อาสนานํ อุปริ ปจฺจตุรธมานิ ทาเปสิ มหฺนตฺมมฺหฺนตา จาฏฺเฐ โชวาเปตฺวา กทฺลปญฺเณหิ จ
 ปีโลตฺกาทิ จ มุขานิ พนฺธาเปตฺวา ตา ตฺวจฺฉาเอว เกหสฺส ปจฺฉาภาเค พหิยาคุภตฺตสฺสิตฺถสฺสปี
 ฬาคณฺโฑปฺวจฺฉณฺณมกฺขิตา กตฺวา ฐปาเปสิ ฯ ครหฺทินฺโน ปาโตว ตสฺส ฆริ เวเคน คนฺตฺวา อยฺยานํ
 สกฺกาโร สชฺชิตฺติ ปจฺฉิ ฯ อาม สมฺม สชฺชิตฺติ ฯ กหํ ปเนโสติ ฯ เอตาสฺส เอตตฺกาสฺส จาฏฺเฐ
 ยาคฺ อเอตตฺกาสฺส ภตฺตํ เอตตฺกาสฺส สปริมิฬาคณฺโฑปฺวาทีนํ อาสนานํ ปญฺญตฺตานนฺติ ฯ โส สาธฺตฺติ วตฺวา
 คโต ฯ ตสฺส คตฺกालํ ปญฺจสตา นิกฺคณฺฐา อากมฺีสุ ฯ สิริคุตโต เกหา นิกฺขมิตฺวา ปญฺจปฺปตฺติ
 จิตฺเตน นิกฺคณฺฐเ วนฺทิตฺวา เตสํ ปุโรโต อญฺชลิ ปกฺคยฺห จิตฺโต จินฺเตสิ ตุมฺเห กิร อตีตาทีเกหํ
 สพฺพํ ชานาถ เอวํ ตุมฺหากํ อุปฺฐาเรน มยฺหํ กถิตํ สเจ สพฺพํ ตุมฺเห ชานาถ มยฺหํ เกหํ
 มา ปวิสถ มม เกหํ ปวิฏฺฐานํ หิ โว เนว ยาคฺ อตฺถิ น ภตฺตาทีนํ สเจ อชานิตฺวา ปวิสฺสถ
 คุถอวาภู โว ปาเตตฺวา โปถสฺสามิติ เอวํ จินฺเตตฺวา ปุริสานํ สญฺญํ อทาสิ เอเตสํ นิสินฺนภาวํ
 ญตฺวา ปจฺฉิมปสฺเส ฐตฺวา อาสนานํ อุปริ ปจฺจตุรธมานิ อปเนยฺยถ มา ตานํ อสุจินา
 มกฺขิสฺสูยฺตี ฯ

แปล โดยอรรด

๑. สตถา ตํ กถํ สุตฺวา ภิกฺขเว ก็ กถเถถาติ ปุจฺฉิตฺวา อิทฺถนฺนาม อิทฺถนฺนาม ฆนฺเตติ
วุตฺเต น ภิกฺขเว สตฺถา สารีปุตฺตสทิสานํ โกปํ วา โทสํ วา อุปฺปาเทตฺมํ มหาปรจฺวีตฺสทิสํ ภิกฺขเว
อินฺทชิลฺสทิสํ ปสฺนุนฺนอุทฺทกรทสทิสณฺจ สารีปุตฺตสฺส จิตฺตฺนฺติ วตฺวา อนุสนฺธิ ฆณฺเฑตฺวา ฆมฺมํ
เทเสนฺโต อิมํ คถามาห

ปรจฺวีตฺโม โน วิรุชฺฌติ

อินฺทชิลฺุปโม ตาติ สุพฺพโต

รหฺโท ว อปฺตคทฺทโม

สํสารา น ฆวนฺติ ตาติโนติ ฯ

ตสฺสสตฺถโถ ภิกฺขเว ยถา ปรจฺวียํ สุจฺฉินิ คนฺธมาลาทีนปิ นิกฺขิปนฺติ อสุจฺฉินิ
มุคฺตกรีสาทินีปิ นิกฺขิปนฺติ ตถา นครทฺวารเ นิฆาตํ อินฺทชิลํ ทารกาทโย อุมฺมิหนฺติปิ อุทฺทนฺติปิ
ฯ อปฺเร ปน ตํ คนฺธมาลาทีหิ สกฺกโรนฺติ ตตฺถ ปรจฺวียา วา อินฺทชิลฺสฺส วา เนว อนุโรโร
อุปฺปชฺชติ น วิโรโร เอวเมว ยฺวายํ ชีฆาสโว ภิกฺขุ อฏฺฐหิ โลกธมฺเมหิ อกมฺปิยภาเวน ตาติ
วตฺตานํ สุนฺทรตฺยา สุพฺพโต โส อิมํ มํ จตฺุหิ ปจฺจเยหิ สกฺกโรนฺติ อิมํ ปน น สกฺกโรนฺตีติ
สกฺกการณฺจ อสกฺกการณฺจ กโรนฺเตสฺส เนว อนุรุชฺฌติ น วิรุชฺฌติ อถโข ปจฺฉวีตฺโม จ
อินฺทชิลฺุปโมเอว จ โหติ ฯ ยถา จ อปฺคตคทฺทโม รหฺโท ปสฺนุนฺนทโก โหติ เอวํ อปฺคตคทฺทสฺส
ราคคทฺทมาทีหิ อปฺคตคทฺทโม วิปฺปสฺนุนฺนโว โหติ ฯ ตาติโนติ ตสฺส ปน เอวรูปฺสฺส
สุคฺคตฺตคฺคตฺสฺส สํสรวเสน สํสารา นาม น โหนฺตีติ ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมงกับ ๑๕ นาที

เฉลย ประโยค ๑ - ๒
และเปรียญตรี ปีที่ ๑ - ๒
แปล มคธเป็นไทย

 แปล โดยพยัญชนะ

๑. อ. นายสิริคุณนั้น ยังบุคคลให้ขุดแล้ว ซึ่งหลุมอันยาวโดยข้างทั้งสอง ในระหว่าง
 แห่งเรือน ท. สอง ในที่เป็นที่อยู่นั้น ยังหลุมให้เต็มแล้ว ด้วยเปือกตมอันระคนแล้วด้วยคู
 ยังบุคคลให้ตอกแล้ว ซึ่งหลัก ท. ๓ ที่สุด ท. สอง ในภายนอกแห่งหลุม ยังบุคคลให้ผูกแล้ว
 ซึ่งเชือก ท. ที่หลัก ท. เหล่านั้น ยังบุคคลให้ตั้งไว้แล้ว ซึ่งเท้าอันมีในเบื้องหน้า ท. แห่งอาสนะ ท.
 ที่ข้างอันมีในเบื้องหน้าแห่งหลุม ยังบุคคลให้ตั้งไว้แล้ว ซึ่งเท้าอันมีในเบื้องหลัง ท. แห่งอาสนะ ท.
 บนเชือก ท. สำคัญอยู่ว่า “อ. นิครนถ์ ท. เป็นผู้มีห้วงลง จักตกไป ในกาลแห่งตนนั่งแล้ว
 อย่างนี้ นั่นเทียว” ดังนี้ ยังบุคคลให้ให้แล้ว ซึ่งเครื่องปูลาด ท. เบื้องบนแห่งอาสนะ ท. โดย -
 อ. หลุม ย่อมไม่ปรากฏโดยประการใด ประการนั้น ยังบุคคลให้ล้างแล้ว ซึ่งตุ่ม ท. ทั้งใหญ่ ๆ
 ยังบุคคลให้ผูกแล้ว ซึ่งปาก (ตุ่ม) ท. ด้วยใบแห่งกล้วย ท. ด้วย ด้วยผ้าเก่า ท. ด้วย ยังบุคคล
 ให้ตั้งไว้แล้ว ซึ่งตุ่ม ท. เหล่านั้น อันปล่านั้นเทียว ที่ส่วนภายหลังแห่งเรือน กระทำให้เป็นตุ่ม
 อันอันข้าวยาและเมล็ดแห่งภัตและเนยใสและน้ำอ้อยและจุนขนมเปื้อนแล้ว ในภายนอก ฯ
 อ. นายครหทิน ไปแล้ว ผู้เรือน ของนายสิริคุณนั้น โดยเร็ว แต่เข้าเทียว ทามแล้วว่า “อ. สักการะ
 อันท่านตระเตรียมแล้ว เพื่อพระผู้เป็นเจ้า ท. หรือ” ดังนี้ ฯ อ. นายสิริคุณ กล่าวแล้วว่า “แน่สหาย
 เออ อ. สักการะ อันเราตระเตรียมแล้ว เพื่อพระผู้เป็นเจ้า ท.” ดังนี้ ฯ อ. นายครหทิน ทามแล้ว
 ว่า “ก็ อ. สักการะนั้น อันท่านตระเตรียมไว้แล้ว ๓ ที่ไหน” ดังนี้ ฯ อ. นายสิริคุณ กล่าวแล้วว่า
 “อ. ข้าวยา อันเรา ตระเตรียมไว้แล้ว ในตุ่ม ท. มีประมาณเท่านี้ เหล่านี้ อ. ภัตอันเรา
 ตระเตรียมไว้แล้วในตุ่ม ท. มีประมาณเท่านี้ อ. วัตถุ อ. มีเนยใสและน้ำอ้อย ขนมเป็นต้น
 อันเราตระเตรียมไว้แล้ว ในตุ่ม ท. มีประมาณเท่านี้ อ. อาสนะ ท. อันเราปูลาดแล้ว ดังนี้” ฯ
 อ. นายครหทิน กล่าวแล้วว่า “อ. ดีละ” ดังนี้ ไปแล้ว ฯ อ. นิครนถ์ ท. มีร้อยห้าเป็นประมาณ

มาแล้ว ในกาลแห่งนายครหทินนั้นไปแล้ว ฯ อ. นายสิริคุต ออกแล้ว จากเรือน ไหว้แล้ว ซึ่งนิครนถ์ ท. ด้วยอันตั้งไว้เฉพาะแห่งองค์ห้า ยืนประคองแล้ว ซึ่งอัญชลี ข้างหน้าแห่งนิครนถ์ ท. เหล่านั้น คิดแล้วว่า “ได้ยินว่า อ. ท่าน ท. ย่อมรู้ ซึ่งสิ่งทั้งปวง อันต่างด้วยเรื่องมีเรื่องอันเป็นไปล่วงแล้วเป็นตน อ. คำอย่างนี้ อันอุปฏิฐาก ของท่าน ท. กล่าวแล้ว แก่เรา ถ้าวว่า อ. ท่าน ท. ย่อมรู้ ซึ่งสิ่งทั้งปวงไซ้ อ. ท่าน ท. จงอย่าเข้าไปสู่เรือนของเรา เพราะว่า อ. ข้าวยาคู ย่อมไม่มีนั้นเทียว เพื่อท่าน ท. ผู้เข้าไปแล้ว สู่เรือนของเรา อ. วัตถุ ท. มีภัตเป็นต้น ย่อมไม่มี เพื่อท่านผู้เข้าไปแล้ว สู่เรือนของเรา อ. วัตถุ ท. มีภัตเป็นต้น ย่อมไม่มี เพื่อท่านผู้เข้าไปแล้ว สู่เรือน ของเรา ถ้าวว่า อ. ท่าน ท. ไม่รู้แล้ว จักเข้าไปไซ้ อ. เรา ยังท่าน ท. จักให้ ตกไปแล้ว ในหลุมแห่งคู จักโบย” ดังนี้ ครั้นคิดแล้วอย่างนี้ ได้ให้แล้วซึ่งสัตถุญามีอันให้รู้ว่า “อ. ท่าน ท. ฟังรู้ ซึ่งความเป็นคืออันนั่งแห่งนิครนถ์ ท. เหล่านั้น แล้วยินที่ข้างอันมีในเบื้องหลัง แล้วฟังนำออก แล้วฟังนำออก ซึ่งเครื่องปูลาด ท. ในเบื้องบนแห่งอาสนะ ท. อ. เครื่องปูลาด ท. เหล่านั้น อย่าเปื้อนแล้วด้วยของไม่สะอาด” ดังนี้ เป็นเหตุ แก่บุรุษ ท. ฯ

แปล โดยอรรถ

๒. พระศาสดา ยังทรงสดับคำนั้นแล้ว จึงตรัสถามว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายกำลังพูดอะไรกัน” ดังนี้ เมื่อพวกภิกษุกราบทูลว่า “เรื่องชื่อนี้ พระเจ้าข้า” ดังนี้ จึงตรัสว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย ใคร ๆ ไม่อาจให้ความโกรธหรือความประทุษร้ายเกิดขึ้นแก่ภิกษุทั้งหลาย ผู้เช่นกับสารีบุตรได้ ดูกรภิกษุทั้งหลาย จิตของสารีบุตร เช่นกับมหาปฐพี เช่นกับเสาเขื่อน และเช่นกับห้วงน้ำใส” ดังนี้ เมื่อจะทรงสืบต่ออนุสนธิแสดงธรรม จึงตรัสพระคาถานี้ ว่า

“ภิกษุใด เป็นผู้สมอด้วยแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเขื่อน

ผู้คงที่ ผู้มีวัตรอันงาม ผู้มีกิเลสเพียงดังเปือกตมไปปราศแล้ว

เหมือนห้วงน้ำที่มีเปือกตมไปปราศแล้ว ฉะนั้น ย่อมไม่ยินร้าย

สงสารทั้งหลาย ย่อมไม่มีแก่ภิกษุผู้เช่นนั้น” ดังนี้ ฯ

เนื้อความแห่งคำเป็นพระคานันว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ชนทั้งหลายย่อมทิ้งวัตถุ
มีของหอมและมาลัยเป็นต้น อันสะอาดบ้าง ย่อมทิ้งมูตรและกรีสเป็นต้น อันไม่สะอาดบ้าง
ลงที่แผ่นดิน อนึ่ง เด็กทารกเป็นต้น ย่อมถ่ายปัสสาวะบ้าง ถ่ายอุจจาระบ้างรดเสาเขื่อน ที่เขาฝังไว้
ที่ประตูพระนคร ฯ แต่ว่าชนเหล่าอื่น ย่อมสักการะเสาเขื่อนนั้น ด้วยของหอมและมาลัยเป็นต้น
ในเพราะกรรมคือการทิ้งของสะอาดเป็นต้นนั้น ความยินดี ความยินร้าย ย่อมไม่เกิดขึ้นแก่
แผ่นดิน หรือแก่เสาเขื่อน ฉนใด ภิกษุจีณาสพนั้น ก็ฉนนั่นนั่นแล ชื่อว่าเป็นผู้คงที่ เพราะความ
ไม่หวั่นไหว ด้วยโลกธรรมทั้งหลายแปด ชื่อว่ามีวัตรอันงาม เพราะวัตรทั้งหลายงาม เมื่อชน
ทั้งหลายกระทำสักการะและมิใช่สักการะอยู่ ย่อมไม่ยินดี ไม่ยินร้าย ด้วยคิดว่า “ชนเหล่านี้
ย่อมสักการะเราด้วยปัจจัยสี่ ส่วนชนเหล่านี้ ย่อมไม่สักการะเรา” ดังนี้ โดยที่แท้ (ภิกษุผู้
จีณาสพ) ย่อมเป็นผู้เสมอด้วยแผ่นดิน และเป็นผู้เปรียบด้วยเสาเขื่อน ที่เดียว ฯ อนึ่ง ห้วงน้ำที่
ปราศจากตม ย่อมมีน้ำใส ฉนใด ภิกษุผู้จีณาสพ ชื่อว่ามีกิเลสเพียงดังเปือกตมไปปราศแล้วด้วย
เปือกตมคือราคะ เป็นต้น เพราะความเป็นผู้มีกิเลสไปปราศแล้ว ย่อมเป็นผู้ส่องใสแท้ ฉนนั่น ฯ
บทว่า “ตาทิโน” ความว่า ก็ชื่อว่า สงสารทั้งหลาย ด้วยอำนาจการท่องเที่ยวไปในสุคติและทุกคติ
ทั้งหลาย ย่อมไม่มี แก่ภิกษุผู้มีอย่างนี้เป็นรูปนั้น ดังนี้”

พระมหาทวี เขมมนุโท ป. ๗ วัดสามพระยา
สนามหลวงแผนกบาลี

แปล.
ตรวจแก้.